

Vergaderjaar 2006–2007

27 213

De positie van het slachtoffer in het strafproces

Nr. 12

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 5 oktober 2006

Op 1 mei 2004 is voor slachtoffers van misdrijven of hun nabestaanden de mogelijkheid landelijk ingevoerd om een schriftelijke slachtofferverklaring (ssv) te doen opstellen. De ssv is voor een slachtoffer een middel om de door hem of haar ondervonden gevolgen van het delict in een strafrechtelijke procedure onder de aandacht (van rechter, officier van Justitie en verdachte) te brengen. De ssv wordt bij de processtukken gevoegd. De rechter kan de ssv geheel of gedeeltelijk voorlezen, of alleen melden dat het slachtoffer een verklaring heeft opgesteld. Het aanbod een ssv op te doen stellen wordt door het Openbaar Ministerie gedaan aan slachtoffers van alle misdrijven waarop acht jaar of meer gevangenisstraf staat en een aantal specifiek genoemde misdrijven. Slachtofferhulp Nederland (SHN) ondersteunt de slachtoffers bij het opstellen van de verklaring. Sinds 1 januari 2005 hebben slachtoffers naast de mogelijkheid om een ssv in te brengen ook het (wettelijke) recht om mondeling in de rechtszaal een verklaring af te leggen: het spreekrecht.

In de periode oktober 2005–mei 2006 is onderzoek verricht naar de implementatie van de ssv. Het spreekrecht is alleen daar waar het samenhang vertoont met de ssv in het onderzoek betrokken. Uit het onderzoek komt naar voren dat de implementatie van de ssv over het algemeen goed verlopen is en dat ook de samenwerking tussen parketten en SHN goed verloopt. De verschillende partijen zien de ssv als een zinvol instrument voor slachtoffers om te laten weten wat de gevolgen van het delict voor hen zijn. Er wordt veel gebruik gemaakt van de ssv, van het spreekrecht wordt echter weinig gebruik gemaakt.

Grote knelpunten komen uit het onderzoek niet naar voren. Enig punt van aandacht is de onvolledige registratie van het spreekrecht. De registratie van het spreekrecht (voorbereiding, uitnodiging, oproeping en vermelding zittingslijst) is adequaat geregeld. Op dit moment wordt echter niet bijgehouden hoeveel slachtoffers daadwerkelijk spreken ter zitting. De registratie van het daadwerkelijk spreken zal dit najaar starten.

De onderzoeksresultaten zullen besproken worden tijdens regulier overleg binnen de slachtofferzorg. Voor knelpunten in de uitvoering zullen in goed overleg tussen de partijen gezamenlijk oplossingen worden bedacht.

Resultaten op onderdelen

De probleemstelling van het onderzoek luidt: op welke wijze verloopt het proces van de totstandkoming van een schriftelijke slachtofferverklaring? Zijn er knelpunten en zo ja, welke? Hoeveel verklaringen worden er opgesteld respectievelijk ter zitting ingebracht? En hoe wordt de schriftelijke slachtofferverklaring gewaardeerd in relatie tot het spreekrecht?

Implementatie

In de onderzochte arrondissementen is in grote lijnen op gelijke wijze uitvoering gegeven aan de implementatie van de ssv. Dankzij de instructies van het College van procureurs-generaal beschikten de parketten over een kader waarbinnen zij de ssv konden uitvoeren. Echter, ook waar wordt afgeweken van deze instructie zijn overeenkomsten waar te nemen: bepaalde kwesties worden op dezelfde manier opgelost.

Werkwijze

De uitvoering van de procedure rond de ssv en het spreekrecht wordt door de parketten met veel zorg en loyaliteit verricht, ondanks het feit dat het hier en daar niet optimaal geregeld is. De rapporteurs van SHN begeleiden en adviseren de slachtoffers bij het nemen van (verdere) keuzes betreffende het gebruik van de ssv en/of het spreekrecht. Uitgangspunt hierbij is dat de behoeften en de wensen van het slachtoffer voorop staan. De samenwerking tussen parket en rapporteurs van SHN verloopt over het algemeen goed. De waardering tussen parket en rapporteur(s) is wederzijds en wordt duidelijk uitgesproken.

Aantallen

Het aantal ssv's dat in 2005 landelijk is opgesteld varieert van zestig tot meer dan tweehonderd per maand. Onafhankelijke variabelen als verschillen in criminaliteitscijfers en behoeftes van slachtoffers bepalen voor een deel het aanbod en gebruik. De kwantitatieve verschillen zijn niet te koppelen aan lokale uitvoeringspraktijken.

De rapporteurs melden dat een substantieel aantal slachtoffers na voorlichting afziet van het voornemen om te spreken ter zitting. De voorlichting door de rapporteur leidt er veelal toe dat het slachtoffer het beeld over hetgeen het spreekrecht hem of haar biedt, moet bijstellen, waardoor deze alsnog besluit af te zien van het spreekrecht. De bevinding van rapporteurs is dat in veel gevallen het slachtoffer niet de intentie heeft om te spreken.

Op dit moment ontbreekt een registratie van het daadwerkelijk spreken ter zitting. Hierdoor kon niet worden achterhaald hoe vaak van het spreekrecht gebruik is gemaakt. Navraag bij rechters, officieren en raadslieden leverde op dat het aantal slachtoffers dat gebruik maakt van spreekrecht beperkt is. Sommige rechters hadden geen enkele ervaring met het spreekrecht, anderen kwamen tot maximaal vijf tot tien sprekers op jaarbasis.

Oordeel organisaties over procedure ssv

De procedure beschreven in de Aanwijzing Spreekrecht en ssv roept geen problemen op, zeker niet in zaken waarin preventieve hechtenis wordt

toepast, door een duidelijk tijdsschema. In zaken waarin geen preventieve hechtenis is toegepast, dan wel deze is geschorst, kunnen zich problemen met de termijnen voordoen omdat bij dit type zaken geen wettelijke termijnen van toepassing zijn, anders dan dat de zaak binnen redelijke termijn op zitting moet zijn aangebracht.

Het werk van de rapporteurs is sterk afhankelijk van de wijze waarop de parketten uitvoering geven aan de ssv. Met name de flexibele omgang met termijnen leidt tot werkdruk en tot het niet tijdig aanleveren van ssv's aan het Openbaar Ministerie. Dit laatste wordt echter niet alleen in de hand gewerkt door de werkwijze van de parketten, maar ook door de noodzaak om in de ssv een actueel beeld te schetsen van de gevolgen die het misdrijf voor het slachtoffer heeft gehad. Het gevolg is dat de ssv in de regel niet eerder dan een week voor de zitting gereed is. De meeste rechters geven echter aan hiervan geen hinder te ondervinden bij de zittingsvoorbereiding.

Oordeel organisaties over het instrument ssv

Het algemene gevoel bij rapporteurs, officieren van justitie en rechters is dat de ssv en het spreekrecht dienstig zijn voor het slachtoffer. Het doet het slachtoffer goed zich tegenover een bij het strafproces betrokken functionaris uit te kunnen spreken over de gevolgen van het misdrijf en het lijkt bij te dragen aan de verwerking van het misdrijf. Mogelijke drempels in de procedures worden niet als zodanig genoemd. De ssv kan de voorbereiding van de zaak vergemakkelijken, in die zin dat men via de ssv zicht heeft op de gevolgen van het ten laste gelegde feit voor het slachtoffer. De rechters spreken unaniem hun waardering uit voor de inhoud van de ssv: het zijn heldere, beknopte stukken die gemakkelijk te lezen zijn.

De meeste rechters, officieren van justitie en rapporteurs zijn van mening dat de impact van het spreken ter zitting anders is dan de overdracht van schriftelijke informatie. De meeste rechters, officieren van justitie en rapporteurs kennen het spreekrecht geen uitgesproken meerwaarde toe. Wel benadrukken zij dat het spreekrecht grote indruk kan maken. Dan is wel een goede voorbereiding vereist, al dan niet met hulp van de rapporteur.

Reactie op in het onderzoek genoemde knelpunten

- Registratie spreekrecht

In het Strafketenoverleg tussen openbaar ministerie en Raad voor de Rechtspraak wordt afgesproken hoe zal worden geregistreerd dat ter zitting feitelijk gebruik is gemaakt van het spreekrecht. Het Openbaar Ministerie registreert de uitnodigingen, oproepingen en de vermelding van het slachtoffer dat wenst te spreken op de zittingslijst. SHN registreert de mondelinge voorbereidingen op het spreekrecht en het aantal opgestelde ssv's.

- Verschillen in aantallen

De verschillen in aantallen ssv's per parket worden voor een gedeelte verklaard door verschillen in behoeften van slachtoffers en criminaliteitscijfers. Het Parket-Generaal draagt er zorg voor dat parketten op de juiste wijze slachtoffers informeren over de mogelijkheden van de ssv en het spreekrecht.

- Knelpunten in de uitvoering
Gesignaleerde knelpunten (werkdruk en het niet halen van termijnen) zullen op lokaal niveau door het Openbaar Ministerie en SHN worden besproken om tot gezamenlijke oplossingen te komen.

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

De evaluatie Implementatie schriftelijke
slachtofferverklaring is ter inzage gelegd bij
het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.